

методима за решење могућих организационо-управљачких проблема; да га научи да одређује циљеве и научно анализира тешкоће које ометају остварење одређеног циља и поред осталог најзад, наоружати га познавањем начела, чињеница, норми и стања која се морају имати у виду при доношењу различитих одлука — јер су решења неминовно разнообразна и непоновљива као што је разнообразан и непоновљив и сам живот. На крају закључује да за читаоца који тако прилази проучавању науке о организацији и управљању ова књига може несумњиво бити драгоцен извор корисних информација, мисли, идеја и нових тумачења и да с тога озбиљно допуњава совјетску литературу у области организације и управљања. Овај превод може бити од користи за југословенске руководеће кадрове и стручњаке управних наука.

Д. Б. Денковић

Г. И. Петров: СОВЕТСКОЕ АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО. ЧАСТЬ ОБЩАЯ. Издательство Ленинградского университета, 1970, 304 стр.

Г. И. Петров, професор Управног права Лењинградског правног факултета заједно са својим сарадницима Н. Д. Поборчaja, А. П. Коренев, Е. А. Чеканова и В. Д. Сорокин у овом делу даје уџбеник општег дела управног права у коме су теоријски изложени основни институти совјетског управног права. Уџбеник је изложену материју поделио у пет делова: Појам и начела совјетске државне и друштвене управе (I); Предмет и систем совјетског управног права у систему права и науци (II); Субјекти управноправних односа (III); Форме и методи совјетске државне управе (IV). Контрола извршења и обезбеђења законитости у совјетској државној и друштвеној управи (V).

Узимајући да су увек субјекти управе људи и њихове заједнице, у овом уџбенику се пре свега истиче да објекти управе могу бити: 1) људи и њихове заједнице (социјална управа); 2) живи и природни организми (биолошка управа); 3) машине (техничка управа). Истиче се да су сви ови наведени видови управљања узајамно повезани, иако се разликују, али је социјална управа неопходан услов и претпоставка за биолошку и техничку управу. Начелно се социјална управа разликује од осталих наведених видова управе јер се она остварује путем убеђивања и вољом оних којима се управља. Социјална управа како истиче проф. Г. И. Петров у Совјетском Савезу остварује се на основу марксистичко-лењинистичке науке. По карактеру, методама и по садржају дели се на два узајамно повезана дела: државни и друштвени. (стр. 3—4).

Посебно се подвлачи да је специфичност форми совјетске државне делатности изражена још од В. И. Лењина када је истицао: „за успешну управу неопходно је, поред способности за убеђивање, поред способности за победом у грађанском рату, способност *практично организовати*“. Према томе проф. Г. И. Петров истиче да се државна управа односно извршна и наредбодавна као и управна делатност састоји у практичној организацији остваривања задатака и функције државе, у спровођењу у живот закона и других одлука државних органа власти у свакодневном руковођењу процесима привреде, културе и безбедности државе, у циљу изградње комунистичког друштва (стр. 5—6). С друге стране, структура и форме делатности друштвених организација је различита и по улози и месту у совјетском политичком систему. Органи државне управе ослањају се на развијени систем многобројних друштвених организација, добровољних друштава и самосталних организација које у разноврсним формама активно учествују у управљању делатностима друштва и државе. Стога проф.

Г. И Петров истиче да и друштвена управа практично остварује задатак изградње комунистичког друштва.

Проф. Г. И. Петров истиче да је „социјалистичка државна управа нови, виши тип државне управе који одговара циљевима и задацима изградње комунизма. Пошто је по својој природи социјалистичка, она се начелно, из основа разликује од државне управе у експлоататорском друштву односно у савременом капиталистичком друштву” (стр. 9). Ту се истиче да управа у капиталистичком друштву „има све већу реакционарну улогу” и да се с друге стране у капиталистичком друштву користи демагогија, буржоаски реформизам, опортунистичка идеологија и политика која „достојано тражи нове методе како би рушила раднички покрет изнутра покушавајући да га „интегрира” у капиталистички систем”. У томе се, према писцу, одражава „угњетавајућа функција” управе у капиталистичком друштву (стр. 9—10). С друге стране, писац истиче да у „социјалистичком друштву нема антагонизма између личног и општег интереса” јер „социјалистичка држава у целокупној својој делатности произилази из њеног хармоничког састава” (стр. 10, стр. 46).

У уџбенику се још истиче да: „буржоаски административисти главне своје напоре чине да оправдају управну произвољност. Они игноришу правна начела у државној управи, одричу нормативни карактер права или умањују значај правних норми. Многи амерички правници, на пример Ивелмен, узимају право као фактички одраз понашања службених лица, оправдавајући самим тим безграничну произвољност америчке полицијске државне машине, заснованој на терористичким методама управљања, којима све чешће и чешће прибегава десна буржоазија”. Даље се у уџбенику још на пример наводи: „у капиталистичким земљама активно се пропагира „теорија слободне оцене” службених лица, чији се смисао своди на то, да је службенику и полицијцу дозвољено све да чини чиме може угодити владајућој буржоазији. Управна делатност, по гледишту многих буржоаских административиста, дужна је да се заснива не на закону, него на одговарајућем „здравом разуму и јасном смислу” (стр. 53—54).

Наведени уџбеник је иначе пун извесних теоријских концепција које могу бити од интереса не само за изучавање совјетског управног права већ и од утицаја за развој теорије социјалистичког управног права уопште. Али и поред ове одлике штета је што је на одређеним местима, кад се осврће на упоредно право, посебно буржоаско, тако догматик и оштар у оцени извесних правних институција које постоје у управном праву и капиталистичких и социјалистичких држава. Нити је социјалистичко друштво ослобођено антагонизма између појединачног и општег интереса, нити је социјалистичко управно право потисло дискрециона овлашћења јер и у капиталистичком као и у социјалистичком друштву службена лица имају некад на основу закона и овлашћења да одлучују слободном оценом имајући у виду да поштују начело законитости односно да не прекораче овлашћења нити да их злоупотребе. Нема сумње да у капиталистичком друштву управа и право штити капиталистичко друштво као што и у социјалистичком друштву право и управа штите социјалистичко друштво. У уџбенику совјетског управног права који је објављен 1967. године под редакцијом проф. А. С. Лунева био је дат преглед упоредног управног права. Овај преглед није био потпун јер из неких разлога, можда и догматских, није приказано југословенско управно право, посебно управни спор, али је дат преглед не само упоредног управног права социјалистичких држава (Мозохина А. Г. 543—567) већ и капиталистичких држава (Куфакова Н. А. 568—586) и то на објективан начин иако се истовремено у целом уџбенику па и у овом делу упоредног приказивања упоредног права могла уочити одлучност у истицању одлика совјетског управног права.

Нема сумње, да се свака управа, било у капиталистичким или социјалистичким државама, одражава у управљању извесних делатности како би се одређеним правним актима или материјалним операцијама оства-

ривали одређени циљеви. Међутим, ваља уочити, што није спорно ни у капиталистичком ни у социјалистичком друштву да је обезбеђење општег интереса циљ јавне управе и да је овај циљ утврђен одређеним друштвенополитичким системом и задовољењем свакодневних потреба условљених одређеним друштвеним стандардом. Што значи истовремено, да ће у капиталистичком друштву јавна управа одговарати с једне стране задовољењу циљева капиталистичког друштвенополитичког система и с друге задовољењу свакодневних људских потреба одређене друштвене средине. Међутим, циљ јавне управе у социјалистичком друштву је обезбеђење социјалистичког друштвенополитичког система и задовољење свакодневних људских потреба које одговарају степену развоја одређеног социјалистичког друштва. Нема сумње, да је независно од друштвенополитичког система општа еволуција права за све цивилизоване земље идентична код свих народа који су достигли исти степен развитка. Према томе, упорно бранећи социјалистичку концепцију можемо објективно указивати на мане и недостатке управе у капиталистичком друштву али имајући у виду и опште познату чињеницу да многе тековине из капиталистичког друштва могу бити корисне и у социјалистичком. С тога у теорији социјалистичког управног права не би смело бити места догматском приступу излагања. Тако се, на пример, објективно не могу ни сви „административисти“ у капиталистичким државама стрпати у људе који „игноришу правна начела у државној управи“ и „оправдавају управну произвољност“. Таквим смелим али и произвољним тврдњама теорија социјалистичког управног права неће бити обогаћена већ само осиромашена.

Независно од ових начелних примедби, које се односе само на нека излагања у књизи, уџбеник је богат многим теоријским концепцијама о неким основним институтима совјетског управног права, с тога може бити од велике користи за упознавање теорије совјетског управног права, посебно што није писан дескриптивно већ је наглашен теоријски прилаз сагледавању појединих института совјетског управног права. То и даје посебну вредност овом уџбенику јер упознаје читаоца са многим и различитим концепцијама совјетских правника које се у делу анализирају, критикују или бране са тежњом да се синтезом стваралачки утврди одређена концепција совјетског социјалистичког управног права.

Д. Б. Денковић

Петко Стајнов, ЗАШТИТА НА ПРИРОДАТА (ПРАВНИ ИЗСЛЕДВАНИЯ).
Издаелство на Българската академия на науките, София, 1970, 395 стр.

Академик и професор др Петко Стајнов, истакнути професор Управног права на Правном факултету у Софији, већ давно је својим многобројним делима стекао велики углед и изван своје земље. Још пре рата видно је утицао на развој управног права у Бугарској а после рата и даље доминира његов благоворан утицај на развој теорије социјалистичког Управног права у његовој земљи. Његова најзначајнија дела од пре рата као на пример „Административное правосъдие“ (1936), „Чиновническо право“ (књ. I—II — 1932—1934) и „Le fonctionnaire“ објављено у издању Института за јавно право у Паризу (1933) обезбедила су му место у врхунским редовима административиста не само у његовој земљи већ и у осталим европским земљама. После рата академик Стајнов продужује своје дело и неуморно проучава и расправља о сложеним проблемима социјалистичког управног права објављујући многобројне чланке монографског